

**VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ -
TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA**
Hornicko-geologická fakulta
Institut ekonomiky a systémů řízení

PROBLEMATIKA DOMÁCÍHO NÁSILÍ

bakalářská práce

Autor:

Ladislava Rutová, DiS.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Vladislav Vančura, Ph.D.

Most 2009

Prohlášení

- *Celou bakalářskou práci, včetně příloh, jsem vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.*
- *Byla jsem seznámena s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – využití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a využití díla školního a § 60 – školní dílo.*
- *Beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3).*
- *Souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že údaje o bakalářské práci, obsažené v Záznamu o závěrečné práci, umístěné v příloze mé bakalářské práce, budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO.*
- *Bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona.*
- *Bylo sjednáno, že užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).*

V Mostě dne 20.4.2009

Ladislava Rutová

Summary

The submitted work deals with problems of domestic violence and suggests several possibilities how to prevent and solve situations arisen from violence that take place in private and that are usually hidden for very long time. The first part familiarizes us generally with the term of domestic violence; it describes its forms, causes and further characteristics. In the next part you can find legal regulations that are valid in the Czech Republic at present. These regulations apply to problems of the domestic violence. In further part, statistical data regarding domestic violence are processed and there is also an analysis of data connected with application of the law against domestic violence. Further part includes a description of practical function of legal protection on the territory of the Czech Republic. This description is focused on 3 elementary support points of the law on protection against domestic violence. In conclusion, there are suggestions for several measures that are determined for domestic violence fighting and that can contribute to improvement of the prevention in this area and that can lead to more effective help for endangered persons.

Keywords: domestic violence, intervention centre, measure of expelling, preliminary ruling, prevention

Anotace

V předložené práci je zpracována problematika domácího násilí a je zde navrženo několik možností, jak předcházet a řešit situace vzniklé násilím, které se odehrává v soukromí a bývá tak často dlouho utajeno. První část nás obecně seznamuje s pojmem domácího násilí, popisuje jeho formy, příčiny a další charakteristiky. V další části je vypsána právní úprava platná v současné době v České republice, která se vztahuje k problematice domácího násilí. V další části jsou zpracovány statistické údaje týkající se domácího násilí a zároveň jsou zde rozebrány data spojené s aplikací zákona proti domácímu násilí. V další části je zařazen popis fungování právní ochrany na území České republiky v praxi, který je zaměřen na 3 základní pilíře zákona na ochranu před domácím násilím. Na závěr jsou uvedeny návrhy několika opatření, které jsou určeny pro boj s domácím násilím, které mohou přispět ke zlepšení prevence v této oblasti a které mohou vést k zefektivnění pomoci ohroženým osobám.

Klíčová slova: domácí násilí, intervenční centrum, institut vykázání, předběžné opatření, prevence

OBSAH

1 ÚVOD	1
2 CHARAKTERISTIKA DOMÁCÍHO NÁSILÍ	3
2.1 Základní pojmy	3
2.1.1 Agrese	3
2.1.2 Konfliktní situace	4
2.2 Domácí násilí	4
2.2.1 Znaký domáciho násilí	6
2.2.2 Formy domáciho násilí	7
2.2.3 Příčiny domáciho násilí	8
3 LEGISLATIVA	9
3.1 Současná právní úprava v ČR	9
3.2 Statistiky domáciho násilí	12
4 PRÁVNÍ OCHRANA V PRAXI A NÁVRH PREVENTIVNÍCH OPATŘENÍ	15
4.1 Právní ochrana v praxi	15
4.2 Návrhy preventivních opatření	20
5 ZÁVĚR	29
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	32

1 ÚVOD

Paní M. a pan T. jsou manželé přes 8 let. Brali se jako velmi mladí lidé a nyní spolu vychovávají dvě malé děti. Všichni společně žijí v malém domku na okraji města na severu Čech. Na dům splácí hypotéku a životní styl rodiny se tomu tak musel přizpůsobit. Navíc žijí v regionu s celkem vysokou mírou nezaměstnanosti. Paní M. je na mateřské dovolené a patří mezi ty ženy, pro které je rodina vše a tudíž se perfektně stará o děti, manžela a chod naprosto celé domácnosti. Její muž pracuje v menší soukromé firmě, kde právě probíhá reorganizace a on se právem obává o své místo. Toto napětí má logicky i své negativní dopady. Pan T. se vždy rád napil, ale nyní je čím dál tím více nervóznější a svůj strach se snaží zmírnit několika skleničkami alkoholu denně. Také je čím dál tím více podrážděnější a svůj vztek si tudíž vybíjí na osobě, která je mu nejbližší – na své manželce. I když děti se zatím pan T. ještě nikdy nedotkl, jsou přítomny násilným incidentům a stresových situací tak přesto nejsou ušetřeny. Paní M. si samozřejmě uvědomuje, že tato situace není zcela v pořádku a neměla by patřit mezi normální chod rodiny. Svěřila se proto své matce, která na ní ale hleděla s naprostým nepochopením. Navíc jí sdělila, že pan T. je její manžel a neměla by mu odmlouvat, protože jí živí. Po jednom z dalších fyzických napadení se paní M. odhodlala zajít na policii. Mladým policistou jí ale bylo řečeno, aby si podání trestního oznámení ještě rozmyslela, protože časem pak pravděpodobně vezme svůj souhlas s trestním stíháním jejího manžela zpět a oni tak budou provádět zbytečnou práci. Paní M. je jasné, že by měla svého manžela opustit, ale protože spolu mají dvě malé děti, ona je na něm ekonomicky závislá a vlastně nemá ani kam jít, rozhodne se, že bude přeci jen lepší, když nechá věci tak, jak jsou.

Z tohoto příběhu, který částečně čerpám ze svého okolí, jasně vyplývá, že důvodů, proč ženy neopustí svého násilného partnera, může být mnoho a mohou být velmi různorodé. Mnoho žen také žije v neustálé naději, že se chování jejich partnera může časem změnit. Jiná se zase může stydět za to, že má doma takové problémy a mnohdy velmi dokonale maskuje svá zranění tak, že ani nejbližší okolí nepozná, co se uvnitř její rodiny děje. Problém je také v tom, že týraná žena je svým okolím často považována za méněcennou a neschopnou. A jak je z mého příběhu patrné, tak i policie může reagovat na manželské konflikty zcela chybně nebo může mít nechuť do rodinné situace nějak zasahovat.

Ojedinělé ale nejsou ani případy, kdy se obětí domácího násilí stává muž. Příkladem může být jeden můj velmi blízký člověk, mimochodem vysokoškolsky vzdělaný, který považuje fyzické napadání, urážky a ponižování ze strany své manželky za spravedlivý trest, který si právem zaslouží například za to, že se napil se svými přáteli nebo nešel z práce rovnou domů. Považuje to za jakousi satisfakci, protože si myslí, že selhal jako manžel a zároveň je neschopný otec rodiny. V řešení jeho situace si připadám bezradná a bohužel ani nevím, jak bych mu mohla pomoci. Proto jsem si pro svou bakalářskou práci vybrala právě problematiku domácího násilí. Násilí mezi partnery, které bylo po velmi dlouhou dobu vnímáno jako společenské tabu, již dále nesmí být veřejností tolerováno a považováno za věc zcela soukromou. Lidé si musí uvědomit, že jakýkoliv druh násilí je útok na základní lidská práva, a je tudíž nezákonný.

2 CHARAKTERISTIKA DOMÁCÍHO NÁSILÍ

2.1 Základní pojmy

Pojem „násilí“ nelze zcela přesně definovat, protože se v jednotlivých definicích může odrážet konkrétní realita doby, úhel pohledu (kriminalistický, psychologický), vliv může mít samozřejmě i vyspělost společnosti či její zvyky a kultura. Asi nejobecněji popsala násilí v roce 1996 Světová zdravotnická organizace, a to jako úmyslné užití či hrozbu užití fyzické síly nebo moci proti sobě či jiné osobě (osobám), a to síly (moci), která má, nebo s velkou pravděpodobností bude mít, za následek poranění, smrt, psychickou újmu či poruchu vývoje osobnosti. Z toho tedy vyplývá, že násilí nemusí mít pouze fyzickou formu, ale i psychickou, sociální a v dnešní době může mít formu i mediální či institucionální. Velmi zjednodušeně lze tedy říci, že jde o agresi jedné osoby vůči druhé.

2.1.1 Agrese

Z psychologického hlediska agresí rozumíme destruktivní chování směřující k fyzickému, slovnímu nebo symbolickému (pomocí gest) útoku proti jinému jedinci (předmětu). Agrese může být primitivní a krátkodobá, která se projevuje bouřlivým odreagováním afektu, přičemž chybí schopnost náležitě si ujasnit rozsah, cíl a motivační souvislosti vlastní agrese. Oproti tomu existuje i agrese promyšlená a dlouhodobá. Zdrojem agrese v člověku může být nejen pudové jednání, ale i racionálně promyšlené, plánované jednání proti morálním zásadám. Agrese je zabudována do celého způsobu našeho života. Slabost pro surové jednání je jedním ze základních lidských instinktů.

Tendence jednat agresivně vzniká vždy, když musíme překonat překážku, která stojí v cestě k uspokojení naší potřeby. Jestliže se nám nedaří překážku překonat, naše vnitřní napětí vzrůstá a s ním i obvykle agresivita. Zdrojem agresivního chování bývá afekt (krátkodobý, silný citový stav vzniklý pod vlivem náhlé změny a jehož podstatou je prožívání vnitřního napětí, konfliktu), neuspokojená potřeba (frustrace), ale i zvyk (naučená, sociálně odměňovaná agrese), vždy ve spojení s podmětovou situací (útok, obtěžování). Agresivní chování je velmi různorodé, od slovního „popichování“, přes vyhrůžky, agresi proti předmětům, až po fyzické násilí vůči osobám. Může se tedy jednat o agresi otevřenou, přímou (přímo vůči konkrétní osobě), nepřímou (proti hodnotám významným pro jedince), přesunutou (vybití se na náhradním objektu) či imitativní (šikana

nováčků z důvodu napodobování předchůdců) nebo invertovanou (autoagrese). Přímou pozorovatelnou agresivní reakce jsou typické pro psychicky narušené jedince.

2.1.2 Konfliktní situace

Mezi lidmi se vytvářejí a rozvíjejí vzájemné vztahy, ve kterých ale všichni zúčastnění nemusí mít shodné postoje a názory a dochází tak ke konfliktním situacím. Jinak řečeno, konfliktní situace je zvláštní druh meziosobního styku mezi dvěma (nebo i více) jedinci, v němž dochází ke střetu jejich představ, zájmů, postojů, cílů či hodnot.

Konfliktní situace se skládá z několika etap:

- Spouštěcí fáze – v této fázi pozorujeme, že u jedince dochází k odklonu od jeho jinak normálního, neagresivního chování (zblednutí tváří, nervozita a neklid, sevření pěstí, výhružná gesta atd.)
- Eskalační fáze – chování jedince se čím dál více odklání od normálního projevu jedince
- Krizová fáze – v této fázi již nelze očekávat od jedince racionální uvažování, roste fyzické, emocionální i psychické vzrušení, snižuje se kontrola agresivních impulsů, zvyšuje se pravděpodobnost útočného chování
- Fáze uklidnění – po konfliktu může hrozba vysokého fyzického i emocionálního vzrušení trvat poměrně dlouhou dobu (uvádí se až 90 minut)
- Fáze postkrizové deprese – dochází k doznívání následků konfliktu, pozorujeme mentální a fyzickou vyčerpanost

Zvláštním typem konfliktní situace je incident. Incident vzniká náhle, má výrazně konfrontační charakter a rychlý průběh. Iniciátor využívá momentu překvapení a svých cílů dosahuje většinou za pomoci násilí nebo hrozbou užití násilí.

2.2 Domácí násilí

Násilí se v rodinách vyskytovalo vždy, jen se v průběhu let měnily jeho formy a hlavně se změnil způsob jeho vnímání společností. Ne každá forma domácího násilí byla totiž považována za násilný akt a nebyl tedy důvod vnímat domácí násilí jako nějaký problém. Teprve až v 70. letech minulého století se tato problematika dostala do popředí zájmu

veřejnosti, a to díky feministickým hnutím. Společnost byla šokována zjištěním, v jak značné míře se násilí v rodinách vyskytuje.

V současnosti se tedy můžeme setkat s pojmem „násilí v rodině“, který zahrnuje veškeré podoby násilí, které se vyskytují uvnitř rodiny:

- násilí mezi dospělými partnery (domácí násilí)
- násilí páchané členy rodiny na dětech (týrání a zneužívání dětí v rodině)
- násilí páchané uvnitř rodiny na seniorech.

Domácí násilí je velmi rozšířenou formou násilí ve společnosti a mezi hlavními znaky patří fakt, že k němu dochází hlavně mezi nejbližšími osobami (intimními partnery), a to opakovaně v jejich soukromí, čímž tedy skrytě mimo kontrolu veřejnosti, intenzita násilných incidentů se zpravidla stupňuje a u oběti toto vede ke ztrátě schopnosti včas zastavit násilné útoky druhé strany a efektivně vyřešit narušený vztah, což má hluboký dopad pro celou rodinu. Domácí násilí je označením pro násilné jednání, kterým dochází k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, a to v bytě nebo domě společně obývaném násilnou osobou i osobou, proti níž takový útok směřuje. Domácím násilím je myšleno opakované násilné jednání nebo jen opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází nebo hrozí, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, mezi osobami, které jsou či byli spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě nebo domě.

Největším problémem u tohoto druhu násilí je to, že se ve většině případech odehrává za zavřenými dveřmi domácnosti, čímž pádem tedy také beze svědků a bez důkazů. Oběť násilí se pak velice často, a to z různých důvodů (např. z ostudy), bojí cokoliv sdělit svému okolí. Z těchto příčin se nedají zjistit přesná čísla o obětech domácího násilí, ale lze jednoznačně říci, že domácí násilí je v dnešní době velmi častým jevem a jde o zároveň o nejskrytější formu násilí ve společnosti. Z jednoho sociologického výzkumu, který byl prováděn v ČR, vyplývá, že cca 40 % žen se v průběhu svého života setkaly s fyzickým nebo psychickým násilím ze strany svého partnera.

Je důležité také uvést, že domácí násilí se objevuje ve všech věkových kategoriích, národnostech, ve všech společenských vrstvách (u sociálně slabých i sociálně dobře

postavených rodin, mezi nevzdělanými i vysokoškolsky vzdělanými partnery) a u obou pohlaví. To znamená, že i muži mohou být obětí domácího násilí. Muži nebývají sice tak často napadáni fyzicky, ale ze strany ženy jde především o psychický teror. Patří sem především výčitky, popichování, urážky, zesměšňování, vydírání i srovnávání s jinými muži. Týrající ženy většinou velmi dobře znají citlivá místa mužské duše a dokáží na ně přesně zaútočit. Důvody žen vedoucí k psychickému násilí mohou být rozmanité, jedná se především o nerovnost ve vztahu, kdy žena žárlí na úspěšného partnera, nebo je zklamaná z nepovedeného života, nespokojená po sexuální stránce, nespokojená s životní úrovní, partnerovým chováním, či partnerem pohrdá atd. Mluví se o tom, že atak ze strany své partnerky zažil každý desátý muž v České republice, ale pouze malé procento mužských obětí vyhledá odbornou pomoc. Většina mužů řeší tyto problémy odchodem z domova, alkoholem nebo jinou závislostí.

2.2.1 Znaky domácího násilí

Mezi základní charakteristiky domácího násilí patří:

- *neveřejnost* – k násilí dochází z pravidla na soukromé půdě, tedy na místě, které je mimo veřejnou kontrolu
- *jasné a nezpochybnitelné rozdělení rolí* – role útočníka a oběti jsou jasně stanoveny a jsou neměnné
- *opakování a dlouhodobost* – domácí násilí nepředstavuje ojedinělý incident, ale k násilí dochází dlouhodobě a opakovaně, mezi partnery se střídají fáze klidu a fáze násilí
- *eskalace* – stupňuje se četnost a intenzita jednotlivých incidentů
- *blízkost osob* – násilí se odehrává mezi blízkými osobami, které se navzájem velmi dobře znají, jsou na sobě citově, sociálně a ekonomicky vzájemně závislé, dělí se o společné soukromí (právě blízkost vztahů je důvodem, proč oběti nejsou ochotny tento trestný čin oznamovat a spolupracovat se soudy a policií)
- většinou jde o kombinaci různých forem násilí.

Aby byl skutek považován za domácí násilí, musí naplňovat všechny výše uvedené znaky (neveřejnost, blízkost osob, neměnnost rolí, dlouhodobost, eskalace).

Za domácí násilí se tedy nedá považovat:

- jednorázový spor či hádka partnerů, i když při něm jedna či obě strany trpí
- jestliže dochází ke střídání rolí nebo jsou role vyrovnané (vzájemné napadání, „italská domácnost“).

2.2.2 Formy domácího násilí

- a) fyzické násilí – má mnoho forem, patří sem pohlavky, facky, rány pěstí, bytí, kopání, škracení, kousání, strkání ze schodů, třesení či zmítání, svazování, tahání za vlasy, tlučení hlavou, bytí nějakým předmětem, pálení, vystavování chladu nebo extrémnímu teplu, plivání, ohrožování sečnou nebo palnou zbraní, odepírání spánku, jídla, až po útok na život
- b) psychické násilí – zastrašování (zlé pohledy, výhružná gesta, ničení věcí, ohrožování dalších členů domácnosti), kontrola všeho, co poškozená osoba dělá (kam jde, s kým se stýká, omezování samostatnosti a rozhodování o sobě), kritizování a ponižování (zesměšňování, snižování schopností, zpochybňování duševního zdraví), vyhrožování a vydírání (nucení k poslušnosti, vyhrožování sebevraždou, přerušování kontaktů, bitím, vyvolávání pocitů viny, citové vydírání přes jiné členy rodiny – děti).
- c) sociální násilí – cílem je oběť sociálně izolovat od okolí (zákazy kontaktů s rodinou, s přáteli, zákaz návštěv, zákaz telefonovat nebo může agresor telefon odposlouchávat, zákaz koukat se na TV, kamkoliv poškozenou osobu doprovázet, dokonce se mohou i často stěhovat, aby nedošlo k vytvoření sociálních kontaktů)
- d) sexuální násilí – znásilnění, nucení proti vůli k různým sexuálním praktikám, sexuální napadání, zacházení s blízkou osobou jako se sexuálním objektem atd.
- e) ekonomické násilí – omezování přístupu k financím (i vlastním), neposkytování prostředků na chod společné domácnosti, případně na děti, absolutní kontrola nad příjmy a výdaji poškozené osoby, zatajování finanční situace rodiny, vynucování přepsání nemovitosti
- f) kombinace několika forem – nikdy nenajdeme jen jednu jedinou formu násilí.

2.2.3 Příčiny domácího násilí

Faktory, které doprovázejí vznik domácího násilí, působí současně a vzájemně se prolínají. Můžeme je rozdělit do několika úrovní:

- Mýty, předsudky a převládající názory veřejnosti – existence názorů typu „co se doma uvaří, tak se doma také sní a ostatní se nemají do toho co plést“ či „v manželství to prostě někdy skřípe“, pomáhá domácí násilí v podstatě ospravedlnit a zlehčovat.
- Konkrétní sociální prostředí a životní situace v rodině (situační faktory) – různé stresové situace, jako např. nevládnutí výchovy dětí, nezaměstnanost či zdravotní postižení a omezení, přechod z aktivní zaměstnanosti do starobního důchodu, mohou napomáhat ke vzniku domácího násilí.
- Příčiny vyplývající z dění a vztahů uvnitř rodiny – zde je důležitý samotný vztah mezi dospělými partnery, důležitý je zde hlavně fakt, kdo a jak uplatňuje v rodině moc a kontrolu, důvodem vzniku násilí může být ale také např. i finanční závislost na partnerovi.
- Jednotlivec (individuální příčiny) – patří sem zejména povahové vlastnosti agresora (násilná povaha, nízké sebevědomí, žárlivost, neschopnost vyrovnat se stresovou situací) nebo různé závislosti (na alkoholu, lécích, automatech, drogách).

3 LEGISLATIVA

Domácí násilí nebylo v českém právu po dlouhou dobu nějak specificky řešeno a násilí proti člověku v něm bylo vždy zakazováno jen obecně, tak jako i tresty v případě jeho porušení. Naším zákonodárcům trvalo velmi dlouho, oproti zákonodárcům v jiných evropských zemích, než pochopili, že domácí násilí je jevem nebezpečně rostoucím a nepřijatelným a že dosavadní právní úprava není zcela dostačující a je tedy potřeba konkrétních změn v legislativě. V České republice proběhlo i mnoho kampaní proti domácímu násilí, které měli za cíl informovat o tomto problému a zviditelnit ho.

3.1 Současná právní úprava v ČR

Mezi právní normy nejvyšší právní síly, na kterých je náš právní řád založen a kde jsou zakotvena základní práva člověka a stanoveny nejvýznamnější zásady naší společnosti, patří Ústava (Zákon č. 1/1993) a Listina základních práv a svobod (Zákon č. 2/1993). Zde je stanoveno, že základní práva a svobody se zaručují všem bez jakékoliv diskriminace a že každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno. V Listině je zakotvena i ochrana rodiny a rodičovství. Z toho tedy vyplývá, že násilí v partnerském vztahu je závažným porušováním lidských práv.

K první změně u nás došlo až dne 1.6.2004, kdy vstoupila v účinnost novela trestního zákona (**Zákon č. 91/2004**), která umožňuje postih projevů domácího násilí a to tak, že trestá týrání osoby, která žije s pachatelem ve společné domácnosti, tedy zavádí § 215a – týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. V původním znění trestního zákona (Zákon č. 40/1961) sice existuje § 215 – týrání svěřené osoby, ale ten se týká jen obětí, které jsou v pachatelově péči nebo výchově. Na týrání ostatních osob v domácnosti (manžel/manželka, druh/družka, atd.) se tento paragraf již nevztahuje. Za tento nový trestný čin umožňuje zákon uložit až tři roky vězení a v případě, že se pachatel dopouští trestného činu na více osobách nebo po delší dobu anebo zvláště surovým způsobem, je možno mu uložit trest odnětí svobody od dvou do osmi let.

Určitou právní ochranou před domácím násilím je i **zákon o přestupcích (Zákon č. 200/1990 Sb.)**, který nám říká, že protiprávní jednání mezi osobami blízkými, které nedosahuje typové nebezpečnosti trestného činu, lze také sankcionovat jako přestupky proti občanskému soužití.

Zatím posledním krokem, kdy dal stát razantněji najevo, že není již nadále ochoten tolerovat domácí násilí, že jej vnímá jako nezákonné jednání a že domácí násilí není pouze soukromou záležitostí, ale věcí celé společnosti, je schválení **zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím**. Tento zákon, který je účinný od 1.ledna 2007, obsahuje prakticky jen paragrafy, kterými se mění jiné zákony: zákon o Policii České republiky, občanský soudní řád, trestní zákon a zákony o sociálním zabezpečení.

➤ **Změna zákona o Policii České republiky** (změna zákona č. 283/1991 Sb.)

Změna tohoto zákona zvýšila pravomoci Policie České republiky v tom, že může na vykázat násilníka (či zakázat vstup násilníkovi) ze společného obydlí – tedy z bytu nebo domu, který obývá společně s ohroženou osobou (od 1.1.2009 vstoupil nově v účinnost zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, kde existuje již jen možnost vykázání násilníka, ale nově je zaručena nejen ochrana teritoriální, ale i personální). Policie to může učinit pouze ale jen tehdy, dá-li se důvodně předpokládat, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo útoku proti lidské důstojnosti. Tímto svým jednáním policie výrazně zasahuje do práv osoby podezřelé, jelikož ještě nebylou soudně rozhodnuto o její vině, a posiluje tak postavení předpokládané oběti. Dochází tedy k upřednostnění lidských práv na ochranu zdraví, života a důstojnosti před právy vlastnickými, užívatelskými či právy podezřelého.

➤ **Změna trestního zákona** (Zákon č. 140/1961 Sb.)

Zároveň s touto novou kompetencí policie byl tedy novelizován i trestní zákon, kde je uvedeno, že závažné nebo opakované jednání proti vykázání bude posuzováno jako trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí dle § 171 trestního zákona a při jeho porušení hrozí pachateli trest až šest měsíců odnětí svobody či peněžitý trest.

➤ **Změna občanského soudního řádu** (Zákon č. 99/1963 Sb.)

Novelizace spočívá především v tom, že do občanského soudního řádu byl přidán nový § 76b, který stanoví, že tomu, kdo vážným způsobem ohrožuje něčí život, zdraví, svobodu nebo lidskou důstojnost může předseda senátu uložit, aby dočasně opustil společně obývaný byt nebo dům, jako i jeho bezprostřední okolí a zároveň mu může i nařídit, aby do

něj nevstupoval a aby se zároveň zdržel navazování jakýchkoliv kontaktů s poškozeným. Pro vydání takového předběžného opatření je příslušný okresní soud.

I zde se nerespektování soudního předběžného opatření trestá dle § 171 trestního zákona jako maření výkonu úředního rozhodnutí. Předběžné opatření také poskytuje oběti možnost, aby podala návrh na úpravu poměru k nezletilým dětem, na rozvod manželství nebo návrhy ohledně společného bydlení a při tom není vystavena nátlakům a výhrůžkám násilné osoby.

➤ **Změna zákona o sociálním zabezpečení (Zákon č. 100/1988) a změna zákona o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení (Zákon č. 114/1988)**

Novinkou, kterou sebou přinesla tato změna, jsou tzv. intervenční centra, která byla zřízena v Česku od 1. ledna 2007 na úrovni krajů a která mají velmi důležitou roli v systému řešení domácího násilí. Intervenční centra mají za úkol poskytnout pomoc osobám ohroženým násilným chováním jiné osoby. Dále pak musí plnit informační a koordinační úlohu ve vztazích mezi orgány sociálně-právní ochrany dětí, policií ČR i obecní policií, soudy, charitativními a zdravotnickými zařízeními. Samozřejmě, že všechny služby poskytované těmito IC jsou bezplatné.

V návaznosti na zákon č. 135/2006 byl dne 27.11.2006 vydán závazný pokyn policejního prezidenta **č. 179/2006** s účinností od 1. ledna 2007, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí (změna: ZPPP č. 150/2007). Nově pak od 1. ledna 2009 vstoupil v účinnost **ZPPP č. 200/2008**, o provádění vykazání, který zajišťuje jednotný postup příslušníků PČR v případech vykazání a řešení incidentů se znaky domácího násilí v souvislosti s užitím oprávnění podle § 44 a 47 zákona č. 273/2008 Sb. a který zároveň i zrušuje ZPPP č. 179/2006 a ZPPP č. 150/2007.

Činnost intervenčních center byla naposledy upravena **zákonem o sociálních službách** (Zákon č. 108/2006), a to tak, že v platném znění tohoto zákona je jejich činnost vymezena v § 60 jako krizová pomoc, která je nabídnuta a poskytnuta osobám ohroženým domácím násilím.

3.2 Statistiky domácího násilí

V České republice proběhly doposud dva sociologické reprezentativní výzkumy o domácím násilí, a to v roce 2001 a v roce 2006 a oba výzkumy provedla agentura STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR.

Pojem domácí násilí v roce 2001 znalo pouze 80 % české populace, zatím co informovanost v roce 2006 se viditelně zlepšila až na 97 %, což znamená, že skoro všichni lidé starší 15-ti let u nás ví, co si pod pojmem domácí násilí představit. Ovšem stále zůstává velmi špatná skutečnost, že každý druhý člověk stále neví, jak by měl na domácí násilí reagovat. A právě tato nedostatečná informovanost vede k tomu, že lidé stále nejsou moc osobně ochotni proti domácímu násilí zasahovat.

Oba výzkumy potvrdily, že ve většině případech se domácí násilí odehrává v rodinách, kde vyrůstají děti (asi 80%) a v téměř třech pětinách se násilí odehrává přímo před jejich zraky. Přítomnost dětí tedy nijak netlumí výbuchy násilí mezi partnery.

Výzkum v roce 2006 opět znovu potvrdil, že nějakou osobní zkušenost s domácím násilím má poměrně velké procento populace starší 15-ti let (každý druhý člověk ví o nějakém případě domácího násilí z doslechu a zhruba čtvrtina se s ním setkala přímo, nejčastěji v roli svědka, ale samozřejmě i v roli oběti). Srovnatelné s rokem 2001 jsou také údaje o osobní zkušenosti s násilím ve vlastním partnerském vztahu (16 % v roce 2001 a 14 % v roce 2006), zde je ale nutné brát v úvahu, že procenta vychází z odpovědí lidí ochotných o svých osobních zkušenostech vypovídat.

Z výzkumu zároveň vyplynulo, že většina veřejnosti (84 %) považuje domácí násilí za tak vážný a naléhavý problém, k němuž nemůže zůstat společnost nadále lhostejná a tudíž je k jeho řešení potřeba zásahu státu.

Bohužel poslední výzkum ale také prokázal, že některé mýty v názorech na výskyt domácího násilí stále přetrvávají, jako například názor, že k domácímu násilí dochází převážně v sociálně slabých rodinách (48 %) nebo že typickou obětí domácího násilí je slabá žena, tzv. puťka, která si nechá vše líbit (68 %). Z dostupných výzkumů ale vyplývá, že až 38 % násilníků má vysokoškolské vzdělání a 24 % středoškolské vzdělání. Dále pak, že v 34 % případů je příčinou agrese žárlivost, ve 22,6 % jde o agresi pod vlivem alkoholu, v 37,3 % se jedná o promyšlené činy, následek stresu či snahu povyšovat se nad svým partnerem. V 14,5 % je příčinou domácího násilí duševní porucha partnera.

V roce 2001 i 2006 zůstávají v podstatě stejné typické znaky domácího násilí. Znamená to, že v řadě případů jde o věc dlouhodobou (59 %), častější (52 %) a ve velké většině jde o násilí fyzické (81 %), z toho nejčastěji v kombinaci s psychickým násilím (48 %).

Jak jsem již uvedla, od 1.ledna 2007 má PČR pravomoc vykázat násilníka na deset dní ze společné domácnosti. Ve sledovaném období od **1.1.2007 do 31.12.2007** bylo evidováno celkem 862 rozhodnutí o vykázání. Z toho bylo 58 případů (7%) opakovaných vykázání ve stejných domácnostech. Z evidovaných 862 případů rozhodla PČR v 410 případech o vykázání, v 368 případech o zákazu vstupu a v 84 případech (téměř 10 %) rozhodla chybně nebo-li duplicitně (bylo vydáno rozhodnutí o vykázání i zákazu vstupu). Dle krajů bylo evidováno nejvíce vykázání v Moravskoslezském kraji (213 případů), dále pak v Jihomoravském (82), Ústeckém (81) a Středočeském (79). Nejmenší počet vykázání byl zaznamenán v kraji Plzeňském (16) a Libereckém (30).

Spolu s těmito 862 případy domácího násilí bylo zároveň registrováno celkem 1 833 ohrožených osob, z toho bylo 858 žen, 34 mužů a 941 dětí. Z hlediska věku dospělých ohrožených osob vede věková kategorie 31 – 40 let (39 %), za ní následuje kategorie 41 – 50 let (25 %) a na posledním místě je kategorie 21 – 30 let (16 %).

Z vykázaných 862 násilníků bylo 854 mužů a 8 žen. Z hlediska vztahu mezi násilnou osobou a obětí převládal vztah manželský (467 případů), dále pak vztah druh/družka (205), následuje vztah mezigenerační (134) a jako poslední je vztah „rozvedení manželé“ (55).

V tomto sledovaném období evidovala intervenční centra celkem 3 942 kontaktů s ohroženými osobami po vykázání, z toho jich bylo 2 880 telefonicky, 587 osobních v IC, 153 osobních v rámci výjezdu do bydliště a 322 bylo provedeno písemně. V případech policejního vykázání uskutečnila IC 475 kontaktů jednorázových, 750 opakovaných se stejnou ohroženou osobou a v 206 případech kontaktovaná ohrožená osoba poskytovanou pomoc odmítla.

Celkem v 337 případech z 862 rozhodnutí o vykázání násilníka podaly ohrožené osoby žádost o vydání předběžného opatření u soudu, kterým chtěly vykázání prodloužit. V 73,5 % případů bylo žádosti vyhověno a lhůta byla prodloužena. Žádost byla zamítnuta ve 14 % případů a ve 4 případech vzaly ohrožené osoby svoji žádost zpět.

Dalším sledovaným obdobím je období od **1.1.2008 do 31.12.2008**. V tomto období bylo celkem evidováno 679 rozhodnutí PČR o vykázání/zákazu vstupu, což je ve srovnání

s rokem 2007 o 183 případů méně, tedy o 21 %. Z toho bylo 67 případů vykázání opakovaných ve stejných domácnostech (10 %), což značí ale oproti roku 2007 nepatrný nárůst. Z evidovaných 679 případů rozhodla PČR v 287 případech o vykázání, v 373 případech o zákazu vstupu a v 19 případech (3 %) rozhodla chybně nebo-li duplicitně (bylo vydáno rozhodnutí o vykázání i zákazu vstupu). Dle krajů bylo evidováno nejvíce vykázání v Moravskoslezském kraji (110 případů), dále pak v Ústeckém (87) a Jihomoravském (72). Nejmenší počet vykázání byl zaznamenán v kraji Královéhradeckém (22) a v Plzeňském (také 22).

Spolu s těmito 679 případy domácího násilí bylo zároveň registrováno celkem 1 284 ohrožených osob, z toho bylo 651 žen, 47 mužů a 586 dětí. Z hlediska věku dospělých ohrožených osob opět vede věková kategorie 31 – 40 let (39 %), za ní následuje kategorie 41 – 50 let (22 %) a kategorie 21 – 30 let (15 %). V roce 2008 byli mezi ohroženými osobami i lidé starší 81 let (14 osob).

Z vykázaných 679 násilníků bylo 666 mužů a 13 žen. Z hlediska vztahu mezi násilnou osobou a obětí převládal vztah manželský (335 případů), dále pak vztah druh/družka (172), následuje vztah mezigenerační (112) a jako poslední je vztah „rozvedení manželé“ (38). Kromě těchto nejčastějších vztahů došlo i k vykázání ve vztazích sourozeneckých či vnuk – prarodič.

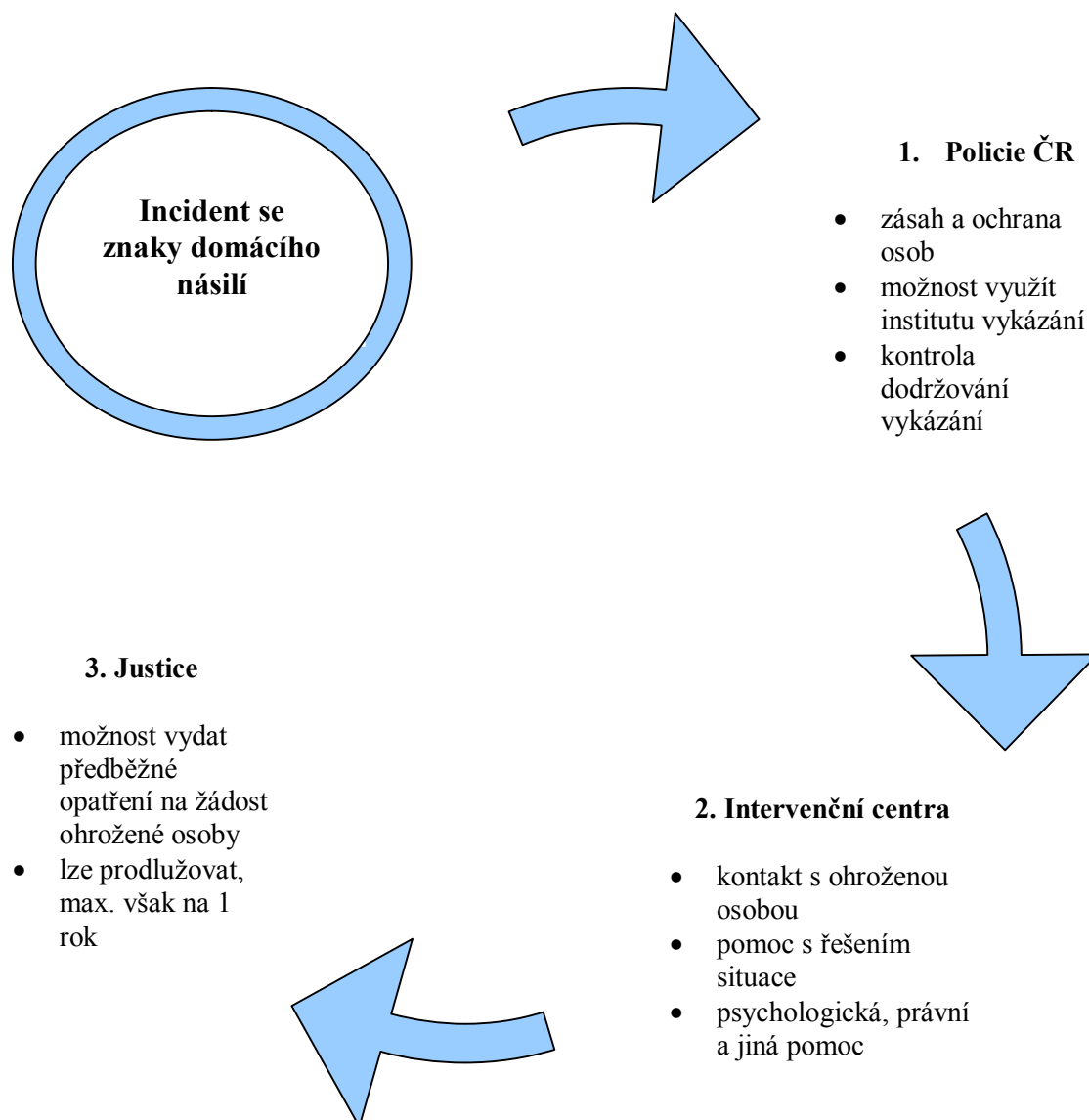
V tomto sledovaném období evidovala intervenční centra celkem 3 763 kontaktů s ohroženými osobami po vykázání, z toho jich bylo 2 665 telefonicky, 699 osobních v IC, 100 osobních v rámci výjezdu do bydliště a 299 bylo provedeno písemně. V případech policejního vykázání uskutečnila IC 123 kontaktů jednorázových, 484 opakovaných se stejnou ohroženou osobou a v 79 případech kontaktovaná ohrožená osoba poskytovanou pomoc odmítla.

Celkem v 406 případech z 679 rozhodnutí o vykázání násilníka podaly ohrožené osoby žádost o vydání předběžného opatření u soudu, kterým chtěly vykázání prodloužit. V 78,5 % případů bylo žádosti vyhověno a lhůta byla prodloužena. Žádost byla zamítnuta ve 9 % případů a ve 6 případech vzaly ohrožené osoby svoji žádost zpět.

4 PRÁVNÍ OCHRANA V PRAXI A NÁVRH PREVENTIVNÍCH OPATŘENÍ

4.1 Právní ochrana v praxi

Jak bylo již uvedeno, zásadním krokem v politice proti domácímu násilím v České republice bylo přijetí zákona č. 135/2006 Sb. s účinností od 1.1.2007. Tento zákon vychází z předpokladu, že domácí násilí je komplexní problém a tudíž i na jeho řešení musí spolupracovat dohromady více vzájemně propojených složek. V současnosti je u nás právní ochrana rozdělena do třech základních částí: Policie ČR, instituce sociálně právní pomoci a justice. Návaznost těchto tří složek znázorňuje obr. 1.

Obr. 1 Návaznost třech hlavních složek ochrany před domácím násilím.

- První částí je tedy myšlena **rozhodovací pravomoc Policie ČR**, protože právě policie

je tím prvním, kdo se k řešení ohlášeného problému domácího násilí dostaví a cílem policejního zásahu je zastavení právě probíhajícího aktu násilí a ochrana oběti. A právě novelizace zákona dává Policii ČR novou pravomoc ve formě tzv. institutu vykázaní. Pokud je policie přivolána na místo případu aktuálního domácího násilí je nutné, aby jí byl umožněn přístup do bytu. Jestliže nejsou policisté vpuštěni dovnitř dobrovolně, mají ze zákona několik možností, jak toto mohou učinit i bez souhlasu majitele. Je-li například důvodná obava, že je ohrožen život nebo zdraví některé osoby nebo jestliže věc nesnese odkladu a vstup je nutný pro ochranu života, zdraví a jiných práv a svobod. Stejně tak má policie právo vyslechnout i všechny přítomné osoby a svědky incidentu.

Oproti tomu Policie ČR je vždy povinna přijmout oznámení o incidentu se znaky domácího násilí a je také povinna proti pachateli přiměřeně zakročit. Po příjezdu na místo se zasahující policisté musí snažit celou situaci nejprve dobře zmapovat a získat k ní co nejvíce potřebných informací, třeba i pomocí lustrací v dostupných evidencích (zejména v IS ETŘ, ZIS 2000, KSU, Událost a D-Zbraně) či kontaktováním osoby, která incident oznámila a od které je tak možno získat aktuální informace. Z důvodů ukončení dalšího napadání ohrožené osoby či z důvodu ovlivňování její výpovědi a zároveň z důvodu uklidnění celé situace policista od sebe oddělí násilnou i ohroženou osobu, aby se nemohli vidět, ale ani slyšet. Dále pak musí zjistit, zda jsou incidentu přítomny nezletilé osoby, v jakém jsou stavu a vždy oddělit nezletilé osoby od násilníka. Samozřejmostí je, že v případě zranění osob zajistí policisté lékařské ošetření. Po ověření totožnosti všech zúčastněných osob je policista vyzve k podání vysvětlení, ale vždy odděleně.

V případě, že policista usoudí, že se jedná o domácí násilí, pak dále celou situaci vyhodnocuje pomocí speciální diagnostické metody **SARA DN** (Spousal Assault Risk Assessment). Je to vlastně strukturovaný odborný přístup, který obsahuje katalog patnácti otázek a pomocí jehož použití se policista snaží zjistit rizikové faktory a odhadnout tak i další riziko domácího násilí. Zdrojem informací může být jak osoba ohrožená, tak např. sousedé, ale i sám násilník.

Na základě takto zjištěných informací a samozřejmě i za předpokladu zvážení dalších okolností (např. zda se jedná o opakovaný útok či nikoli, jaká je intenzita tohoto i

předchozích útoků, musí analyzovat aktuální situaci na místě incidentu a samozřejmě hrozbu dalších útoků atd.) by měl být policista schopen zhodnotit situaci a zároveň přijmout opatření, která by měly přispět k řešení celé situace. Vyhodnotí-li policista situaci jako situaci s minimálním rizikem, pak v dané situaci může postačit jen domluva či může ohrožené osobě poskytnout informace o bezpečnostním plánu, jejích právech, o kontaktech na místa poradenství a další pomoci či jí může motivovat k dalším řešením její situace. Dojde-li ale k situaci, kdy je riziko shledáno jako vysoké, přistoupí policista k opatřením chránící ohrožené osoby. Může se tedy jednat o zahájení přestupkového řízení, zahájení trestního stíhání s možností uvalení vazby na násilnou osobu nebo využit institutu vykázání, ale i dalších adekvátních opatření jako umístění násilné osoby do záchytné stanice, pokud je pod vlivem alkoholu či jiné návykové látky, zajištění násilné osoby na dobu nejdéle 24 hodin od okamžiku omezení osobní svobody, zadržení osoby, která je podezřelá ze spáchání trestného činu (v těchto posledních třech případech opatření se jedná ale jen o krátkodobou ochranu ohrožené osoby).

Je-li využit institut vykázání, nesmíme zapomínat hlavně na to, že **vykázání je opatřením netrestného charakteru**, které je pouze preventivní reakcí na násilné a nebezpečné chování útočníka. Důležitý je také fakt, že vykázání lze vykonat i bez souhlasu ohrožené osoby, ale i za nepřítomnosti osoby vykázané. Vykázání trvá po dobu **10 dnů**, přičemž lhůta začíná běžet dnem následujícím po dni, v němž došlo k vykázání a končí ve 24.00 hodin desátého dne. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem poškozeného! Důvodem pro zvolení desetidenní lhůty je skutečnost vyplývající ze zahraničních zkušeností (Rakouský model právní úpravy), že je ohrožená osoba během této doby schopna uvědomit si svou svízelnou životní situaci, navázat vztah s pomáhajícími organizacemi (intervenční centra) a zároveň zahájit případně právní kroky, kterými by se obrátila na soud se žádostí o vydání předběžného opatření.

Rozhodne-li se policista vykázat násilnou osobu se společně obývaného bytu či domu, oznámí toto nejprve ústně osobě ohrožené i vykázané a zároveň pak vyhotoví potvrzení o vykázání, které jim předá proti podpisu. Součástí potvrzení o vykázání je, kromě poučení o právech a povinnostech vyplývajících z vykázání, i jasná specifikace prostoru, na který se vykázání vztahuje, a to včetně rozsahu bezprostředního okolí, s přihlédnutím k potřebě ochrany ohrožené osoby. Není-li vykázaná osoba v době vykázání přítomna, musí policista učinit všechna opatření, aby mohl sdělit této osobě, že je vykázána a předat jí tak příslušné

informace spojené s vykááním (o vykáání násilné osoby je informováno operační středisko). Nesouhlasí-li vykáaná osoba s vykááním, může proti němu podat námitky buď hned na místě ústně nebo u příslušného krajského ředitelství do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykáání (shledá-li krajské ředitelství, že podmínky pro vykáání nebyly naplněny, ukončí vykáání a bez zbytečného odkladu upozorní na tuto skutečnost osobu ohroženou i vykáanou).

Před tím, než **vykáaná osoba** opustí prostor vymezený policistou má právo vzít si ze společného obydlí věci sloužící k její osobní potřebě (zejména hygienické potřeby, běžné oděvní součásti, léky a zdravotní potřeby, které osoba užívá, mobilní telefon), osobní cennosti a osobní doklady. Poté musí vydat policistovi klíče od společného obydlí a **prostor neprodleně opustit a zdržet se jakéhokoliv styku a navazování kontaktu s ohroženou osobou**. Policista může poskytnout vykáané osobě informace o možnostech jejího dalšího ubytování, např. předat seznam ubytovacích zařízení v místech bydliště a blízkého okolí. V průběhu vykáání má vykáaná osoba právo vzít si ze společného obydlí další věci spojené např. s výkonem povolání, ale toto právo může uplatnit jen jednou a pouze v přítomnosti policisty a za včasného informování ohrožené osoby.

Po vykáání předá policista **ohrožené osobě** informace o institucích, které poskytují pomoc obětem domácího násilí, samozřejmě včetně příslušného intervenčního centra, dále pak poučí ohroženou osobu o možnosti podat návrh na předběžné opatření podle občanského soudního řádu a samozřejmě jí poučí i o následcích, které vyplývají z vědomě uvedených nepravdivých údajů. Policista také nesmí zapomenout vyžádat si informace o telefonickém spojení od ohrožené i vykáané osoby, včetně adresy, kam jim má být doručována pošta v době platnosti vykáání.

Další povinností policisty je zaslání kopie úředního záznamu o vykáání **do 24 hodin** od vstupu policisty do společného obydlí příslušnému intervenčnímu centru, soudu, který bude příslušný v případě podání návrhu ohroženou osobou na vydání předběžného opatření a orgánu sociálně – právní ochrany dětí, pokud žijí ve společném obydlí s vykáanou a ohroženou osobou nezletilé osoby. Ve lhůtě 3 dnů od vykáání je policistou, který osobu vykáal, je provedena **kontrola**, zda vykáaná osoba dodržuje povinnosti vyplývající z vykáání. Ke kontrole lze využít výpovědi jak ohrožené osoby, tak i jiných osob či informací od intervenčního centra. Ohrožená osoba má možnost odmítnout žádost

policie o součinnost při kontrole a nemůže být k tomu nijak nucena. Policista, který se dozví o neuposlechnutí uloženého vykázaní ze strany vykázané osoby, dá podnět k zahájení buď přestupkového řízení nebo trestního stíhání, a to v závislosti na závažnosti jednání vykázané osoby.

- Institucemi sociálně-právní pomoci jsou hlavně myšlena intervenční centra, ale také

třeba oddělení sociálně právní ochrany dětí (sociální pracovníce), specializované poradny pro oběti domácího násilí, azylové domy či zdravotnická zařízení.

Intervenční centra byla zřízena za účelem následného poskytnutí pomoci osobám ohroženým domácím násilím. V každém kraji je zřízeno alespoň jedno IC, v současné době jich v ČR existuje šestnáct. Jak bylo již uvedeno, PČR má zákonnou povinnost o každém případě vykázaní informovat do 24 hodin příslušné intervenční centrum, které by mělo ze zákona kontaktovat ohroženou osobu do 48 hodin a poskytnout jí bezprostřední psychologickou, lékařskou a sociální pomoc a poté jí zprostředkovat základní informace o tom, jaké kroky může v její situaci nadále podniknout nebo poskytnout kontakty na další poradny, kde se jí dostane dlouhodobého poradenství. IC může ohrožené osobě také pomoci s hledáním dočasného či azylového bydlení a mělo by ohroženou osobu informovat o jejích právech či jí poskytnout rady právního charakteru. Pomoc intervenčních center může být nejen ambulantní, ale také terénní a pobytová (azylová). Azylový dům má být místem především bezpečným, kam se může ohrožená osoba uchýlit před násilím, a to buď dočasně nebo může využít toto místo jako odrazový můstek pro vybudování nového života bez násilí. Azylové domy mohou být zřízeny nezávisle některou charitativní organizací. Kapacita míst v takto specializovaných azylových domech na pomoc týraným ženám s dětmi v ČR je cca 1 120. Stála obsazenost těchto azylových domů byla také jedním z důvodů, proč došlo k přijetí nové právní úpravy, jelikož právě vykázaním násilníka ze společného obydlí nemusí ohrožená osoba v tolika případech z bytu či domu odcházet a azylové domy tak využívat.

Pokud jsou svědky domácího násilí děti, je o této situaci vyrozuměn Policií ČR i orgán **sociálně-právní ochrany dětí**. Sociální pracovníce mohou ohroženým osobám pomoci např. při sepisování žádosti o svěření nezletilých dětí do výchovy, při hledání dočasného

ubytování či pomoci se zajišťováním následného bydlení, dále pak také mohou poskytnout kontakty na nejbližší specializovaná centra pro děti, které se staly svědky domácího násilí.

- Třetí částí právní ochrany je soudní řízení (justice), které je založeno na občansko

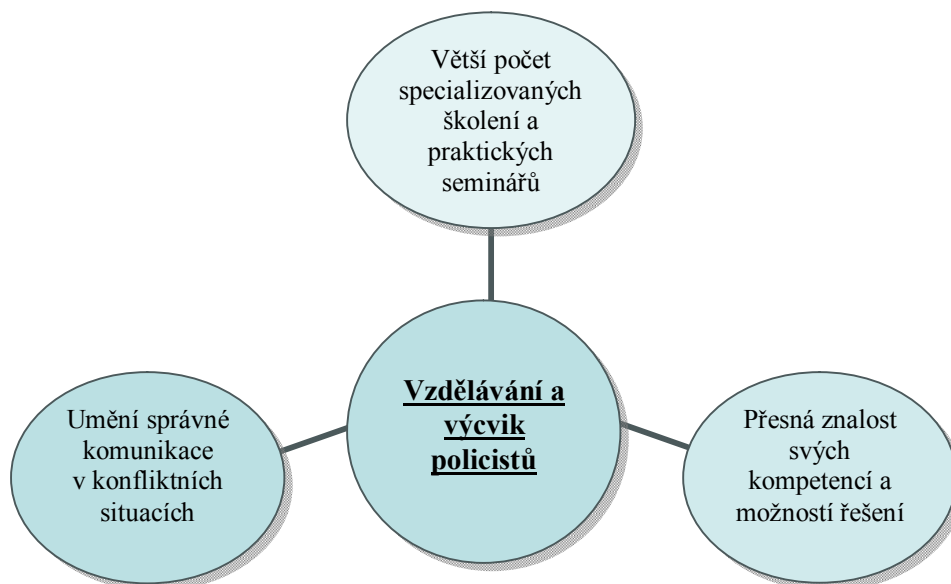
právním řešení dané situace (civilní řízení), a to hlavně na základě iniciativy ohrožené osoby. Ohrožená osoba se tedy může obrátit přímo k příslušnému soudu (a to ať už v případě, bylo-li již ve věci rozhodnuto policejním orgánem nebo i zcela samostatně) s žádostí o vydání **předběžného opatření** dle § 76b občanského soudního řádu a požádat o to, aby soud násilníkovi přikázal dočasně opustit společně obývaný prostor, případně nařídil zákaz osobního kontaktu. Soud musí v těchto případech rozhodnout do 48 hodin. Takové opatření bývá vydáno na dobu jednoho měsíce, ale před uplynutím této doby může ohrožená osoba požádat znovu o jeho prodloužení. Násilník může být vykázán ovšem maximálně na dobu jednoho roku.

Soud plní v tomto případě ještě úlohu přezkumnou (správní řízení), která působí jako obrana proti vykázání. Patří sem např. odvolání proti rozhodnutí policisty o vykázání k nadřízenému orgánu, žaloba proti rozhodnutí správního orgánu, možnost zrušení rozhodnutí správního orgánu soudem či náhrada škody. A úlohu trestně právní (trestní řízení), kdy soud rozhoduje o vině a trestu, o nařízení výkonu trestu nebo může rozhodovat o vzetí násilníka do vazby.

4.2 Návrhy preventivních opatření

Jelikož domácí násilí je problémem celoplošným a celospolečenským a právě Policie ČR je tím subjektem, který je při řešení konfliktu domácího násilí nejčastěji na prvním místě, domnívám se, že je velmi důležitý význam kontaktu policisty s účastníky incidentu, jejich vzájemná komunikace a samozřejmě odbornost zásahu, protože právě nevhodná reakce může vrátit pokus ohrožené osoby o vyhledání pomoci na dlouho zpět do násilného vztahu. Zde je nutné si uvědomit, že ohrožené osobě trvá přibližně 6 let, než se odhodlá svou tíživou životní situaci řešit. Myslím si, že právě z tohoto důvodu by se měla Policie ČR zaměřit na širší **vzdělávání a výcvik policistů** v oblasti domácího násilí a zavádět větší počet specializovaných školení, konferencí, odborných setkání, praktických seminářů a povinných kurzů zaměřených na problematiku domácího násilí (viz obr. 2). Cílem takovýchto vzdělávacích programů pro policisty by měl být hlavně to, aby zasahující

policista uměl na domácí násilí správně reagovat, včas ho uměl rozpoznat, znal své povinnosti, oprávnění a možnosti řešení domácího násilí a uměl je správně uplatnit a zároveň aby se neobával svých kompetencí náležitě využít, aby ovládal potřebný postup při řešení incidentu domácího násilí (oddělení oběti od pachatele, vyhodnocení závažnosti zranění, kontrolu bezpečí dětí či dalších osob přítomných incidentu, zdokumentování situace atd.), zajistil bezpečí oběti. Jak jsem již uvedla, prvotní kontakt v řešení domácího násilí je velmi důležitý, proto i učít policisty „významu komunikace“, by měla být v řešení celé situace věc velmi zásadní. Každý policista by měl mít na vědomí, že do 36 hodin po činu může oběť stále prožívat traumatický šok a právě komunikace s policistou může mít výrazný dopad na ohroženou osobu, jelikož vhodná reakce může nastartovat proces řešení celé situace. Nesmí se zapomínat také na to, že ochota oběti spolupracovat je největší bezprostředně po incidentu. Už i jen z těchto důvodů je důležité seznamovat policisty se zásadami jednání s obětí, učit je zdvořilému a trpělivému chování, citlivé komunikaci, učit je tomu, aby věděli, jak mají oběti projevit důvěru a porozumění, jak jí mají naslouchat a podpořit ji, poradit jí, ale i tomu, aby neslibovali něco, co nemohou splnit nebo aby nedocházelo k překračování profesionálních hranic či k promítání vlastních postojů do profesního postupu nebo aby se vyvarovali nadřazeného chování vůči zúčastněným osobám.

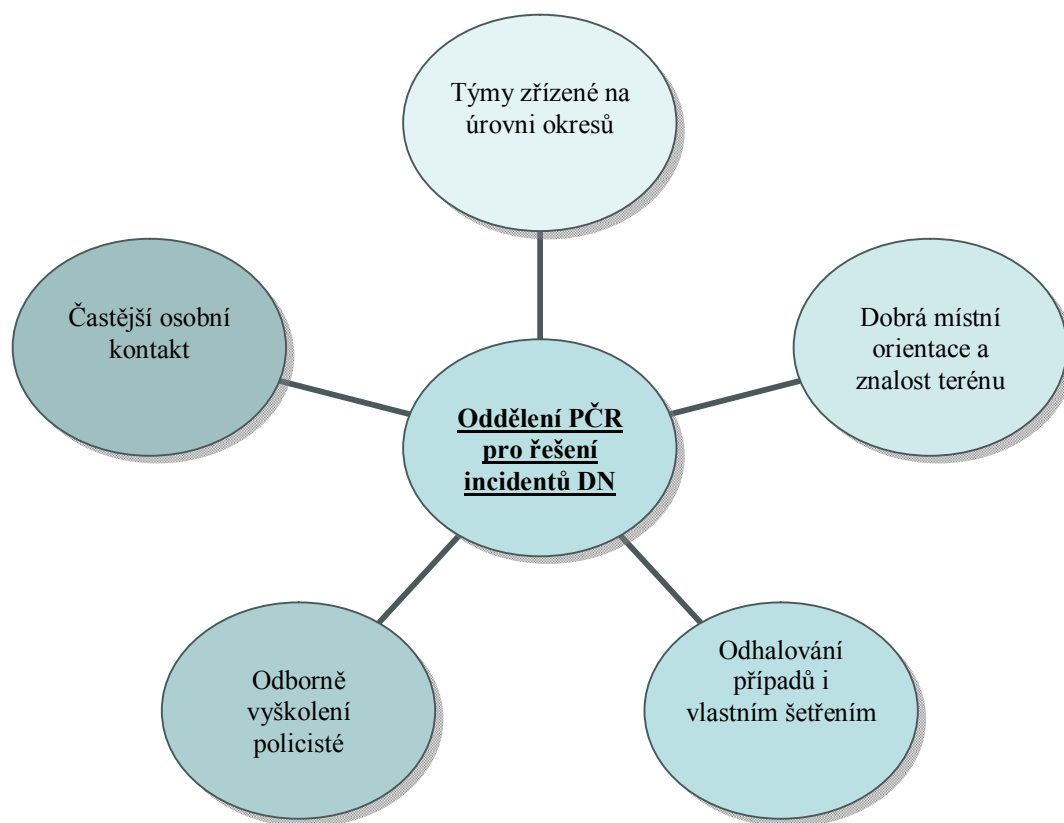

Obr. 2 Vzdělávání a výcvik policistů.

Myslím si, že v případech domácího násilí by se správné umění komunikace či zvládnutí chování vystresovaného člověka nemělo v žádném případě podceňovat, naopak právě v této oblasti by mělo být významnou součástí výuky pro práci policistů v terénu, kdy by bylo také vhodné, aby tato výuka mohla probíhat pod dozorem profesionálů (např. psychologů) a za pomoci praktických cvičení, jelikož každý z nás ví, že teorie je odlišná od reality.

Zároveň ale musím připustit, že není možné, aby každý policista ve službě mohl ovládat takovou spoustu informací a znalostí a aby byl schopen reagovat na celou řadu událostí spojených s tak specifickým problémem jako je výskyt domácího násilí. Dále pak není v silách policejního školství ani výkonného managementu zajistit všem policistům optimální podmínky pro řešení případů domácího násilí, ať už z hlediska motivace, osobních předpokladů, informovanosti či dovedností. Jelikož domácí násilí je problematika, která potřebuje vyšší kompetentnost a citlivý přístup policistů v řešení případech domácího násilí a zároveň je důležitá i lepší a častější intervence v rodinách, bylo by určitým možným řešením přímo zřídit **oddělení PČR pro řešení incidentů domácího násilí**, a to na úrovni okresů, kde by působili policisté s odbornými znalostmi a s dobrými předpoklady pro práci v dané oblasti, kteří by prošli speciálním školením zaměřeným na problematiku domácího násilí (viz obr. 3). Výhoda specializace pracovníků tohoto týmu by byla především v jejich odborné způsobilosti, v dobré orientaci ve svěřené lokalitě, v místní znalosti výskytu násilných incidentů v rodinách, ve schopnosti častěji navazovat kontakt jak s osobou ohroženou, tak i s osobou násilnou, v lepším přístupu k ohroženým osobám při řešení jejich životních situací. Chování členů v takovém týmu by mělo být založeno hlavně na empatickém, vstřícném, ale i profesionálním přístupu. Případy týkající se domácího násilí, by byly ihned po „nápadu“ předávány pracovníkům takového týmu, kteří by okamžitě zahájili ve věci šetření, ať již v rovině pouhého prověřování či v rámci přestupkového nebo trestního řízení. Nespornou výhodou specializovaného týmu by byl i fakt, že v celém procesu (od počátku až do konce řízení) by ohrožená osoba komunikovala a spolupracovala pouze s jedním policistou a byla by tak ušetřena komunikace s několika policisty (OOP, operativec, policejní inspektor), se kterými občan obvykle přichází do kontaktu v rámci série prováděných úkonů a nemusela by tak svůj příběh několikrát opakovat, což samo o sobě je velmi stresující, unavující a zbytečně zdoluhavé. Bude-li se případu od jeho počátečního oznámení, přes stádium prověřování až

po případné trestní stíhání věnovat ten samý policista, existuje také šance, že by se mezi ohroženou osobou a policistou mohla vytvořit osobní vazba, která by mohla také velmi pozitivně ovlivnit další vývoj případu.

Obr. 3 Oddělení PČR pro řešení incidentů domácího násilí.

Policejní tým zaměřený na řešení domácího násilí by se snažil samozřejmě také odhalovat případy domácího násilí na základě vlastního šetření, poznatků veřejnosti či jiných organizačních článků. Ne vždy jsou totiž tyto případy jednoznačné a je nutné je řešit v rovině trestněprávní. Někdy může totiž postačit jen včasný a jednorázový zásah bez dalších navazujících opatření, kdy policisté můžou ohrožené osobě pomoci najít cestu z násilného vztahu nebo naopak výstražně upozornit násilníka, aby se zamyslel nad svým nesprávným chováním, zvážil své další jednání a zároveň ho mohou policisté poučit o tom, jaké může mít trestní řízení důsledky. Přímou s tímto jakýmsi „přátelským“ pohovorem mám celkem dobrou vlastní zkušenost, kdy násilná osoba se v budoucnu sice nezdržela dalších urážek a slovních ataků, ale k fyzickému napadení ohrožené osoby se již nikdy neuchýlila. I to ale považuji za velmi dobrý krok kupředu. Pozitivním přínosem takového

týmu by byla také možnost častějších a opakovaných kontrol v rodinách, kde bylo domácí násilí již prokázáno a zjišťování informací od okolí nebo přímo od ohrožených osob, zda nedochází k dalším násilným útokům.

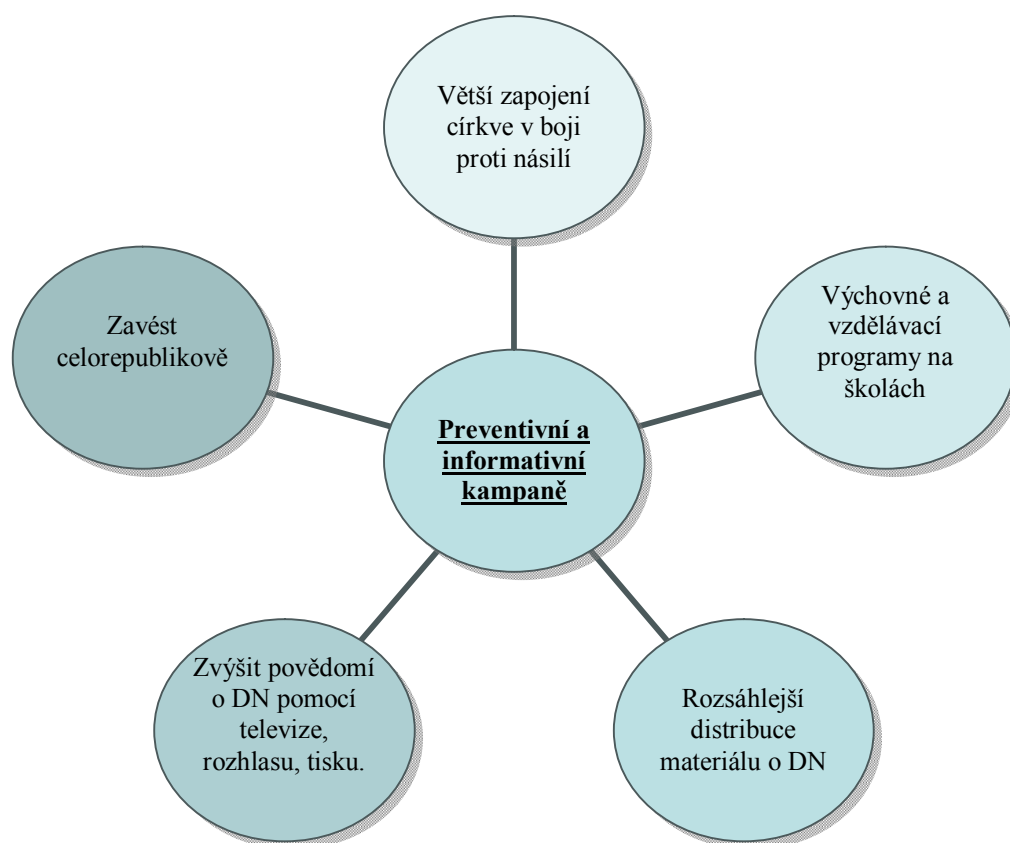
Veškerá dokumentace týkající se jednotlivých incidentů domácího násilí (ať už vedení přestupkového či trestního řízení, či výjezdy k případům se znaky domácího násilí, tak i jakýkoliv poznatek týkající se dané problematiky) by byla pečlivě evidována, což by mohlo vést ke vzniku podrobné databáze míst, kde dochází k výskytu domácího násilí a ke zmapování vývoje násilí (eskalace) v rodinách, což může mít velký význam pro rozhodování policistů při využívání institutu vykázání.

Samozřejmostí by byla také vzájemná komunikace s policisty ostatních oddělení (nejčastěji s policisty hlídkové služby) koordinovaná na profesionální úrovni a v neposlední řadě i úzká a nepostradatelná spolupráce se státními i nestátními institucemi zabývající se problematikou domácího násilí a ochranou ohrožených osob (např. orgány sociálně-právní ochrany, pracovníci přestupkových komisí, státní zastupitelství, soudy, intervenční centra, psychologické poradny, azylové domy atd.) Neméně významná by byla i intenzivní činnost v oblasti prevence zaměřená na mediaci domácího násilí.

Nejen Policie ČR, ale i jiné státní instituce, by se měly více angažovat v **preventivních a informativních kampaních** týkajících se problematiky domácího násilí. Pomocí inzercí v televizi, tisku nebo rozhlasu by se mělo celorepublikově zvyšovat povědomí veřejnosti o existenci násilí „za zavřenými dveřmi“, mělo by se více dbát na to, aby bylo lidem podsouváno dostatek informací ohledně toho, co to domácí násilí vlastně je, že rozhodně není běžnou součástí rodinného či partnerského života, jaké existují formy a jak se domácí násilí projevuje, jak ovlivňuje rodinný život, jaké následky může zanechat na dětech, které jsou incidentům přítomny a nakonec i jaký může mít katastrofální dopad na všechny zúčastněné osoby nebo okolí. Lidé se musí zbavit mýtů a předsudků o tom, že domácí násilí je věcí pouze soukromou a musí se naučit vnímat násilí v rodinách jako věc naprosto nepřipustnou, která se týká nás všech a hlavně nesmí zůstat vůči domácímu násilí lhostejní. Někteří lidé zase třeba jen netuší, jak se v celé situaci zachovat nebo jak podat obětem domácího násilí pomocnou ruku.

A právě proto je velmi důležitá informovanost celé společnosti o tom, jak se v takových případech mohou zachovat, co mohou pro oběť domácího násilí udělat, jaké jsou právní

možnosti řešení, jaká existují východiska z tíživé životní situace, na jaké pomáhající organizace se mohou obrátit nebo kde mohou získat tu správnou radu či profesionální pomoc. Měla by se zvýšit také distribuce různých plakátů, brožurek, letáků a kartiček, jejichž obsahem by byl seznam institucí pomáhajících na poli domácího násilí, výpisem jejich poskytovaných služeb, dále pak by zde byly uvedeny důležité kontakty na různé poradny, zdravotnická zařízení, azylové domy, intervenční centra a státní i městskou policii. Součástí by měl být i tzv. bezpečnostní plán pro oběti domácího násilí, což jsou vlastně určitá bezpečnostní opatření, podle kterých by se měla ohrožená osoba řídit v případě násilného útoku. Tento informační materiál by byl předáván ohroženým osobám i při jakémkoliv sebemenším poznatku nebo podezření na možný výskyt domácího násilí, ale zároveň i při pořádání tématicky zaměřených přednášek, diskuzí nebo besed s veřejností nebo na školách (viz obr. 4).

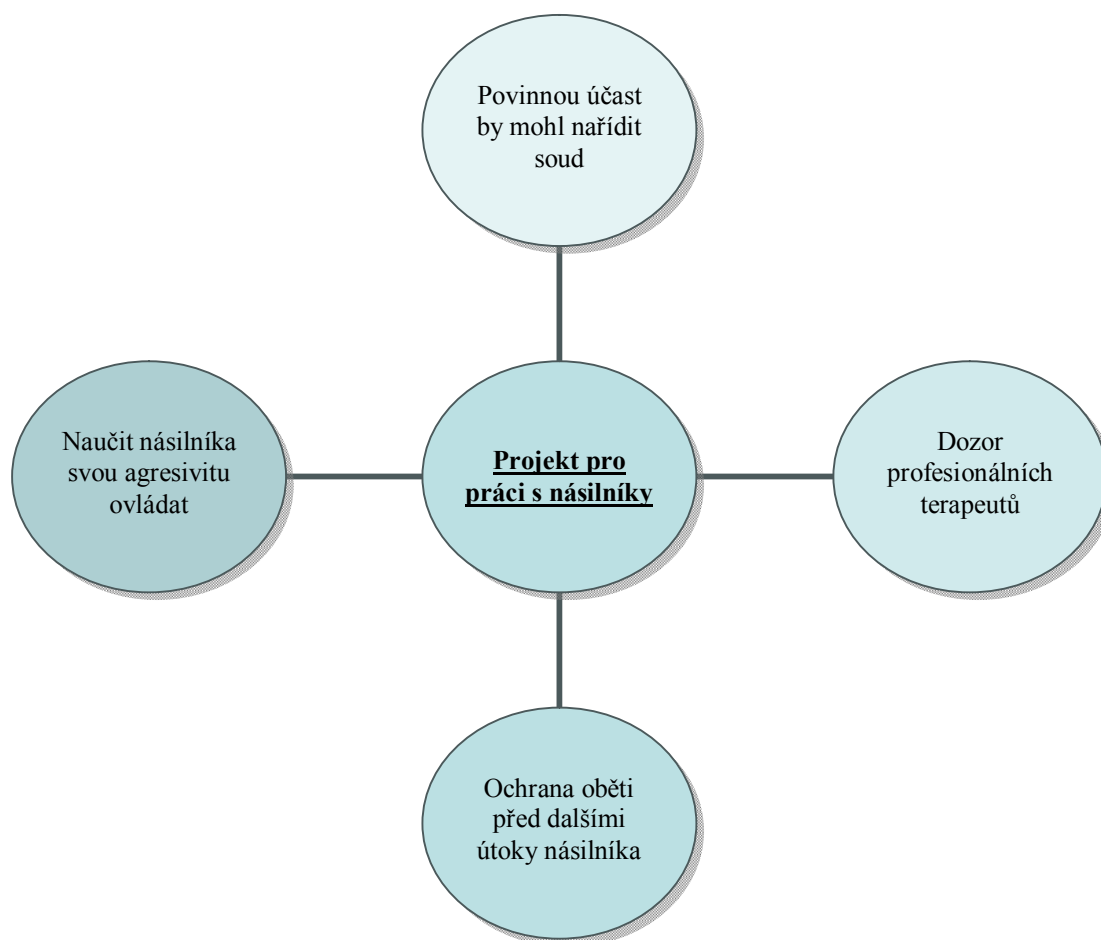
Obr. 4 Preventivní a informativní kampaně.

V rámci prevence násilí mezi partnery by bylo celkem rozumné zaměřit se i na výchovu a vzdělávání dětí a mládeže. Výchova hraje v problematice domácího násilí velmi významnou roli, protože kontakt s násilím v dětství zvyšuje riziko, že bude dítě v dospělosti také agresivní. Dosavadní studie prokázaly, že výchova dětí násilnou cestou tělesných trestů je jedním z rizikových faktorů násilí mezi partnery. Čím více násilí nebo tělesných trestů totiž člověk v dětství zažije, tím pravděpodobnější bude, že i v dospělosti bude užívat fyzické násilí vůči svým blízkým a navíc to může považovat za zcela běžnou věc. Z tohoto důvodu by bylo vhodné zavést na školách takové **výchovné a vzdělávací programy**, které by děti vedly k vzájemnému respektování práv mezi lidmi, k respektování vztahů mezi členy rodiny, učily je dovednostem klidného řešení konfliktů nebo tomu, že je možné se i v nepříjemných a konfliktních situacích chovat mírně a uvážene. Musí je jednoduše naučit, že svůj názor nebo vůli mohou prosadit klidnou cestou bez zbytečného násilí. Děti by měly být včas informovány o problémech vztahujících se k násilí, a to jak ve všeobecné rovině, tak i v rovině násilí odehrávajícího se v soukromí a měly by být poučeny o tom, jak pomáhat lidem, kteří se stali obětí násilného činu, jaká mají tato lidé práva, jak v takovém případě zasáhnout a pokusit se pomoci nebo jaké jsou služby dostupné obětem násilí.

Dalším směrem, kam se může prevence domácího násilí ubírat, je zaměřit se na násilné chování samotného agresora. V České republice se totiž většina terapeutických programů věnuje především ohroženým osobám a na násilné osoby s v tomto případě nějak zapomíná, přitom chování násilníka je tou nejhlavnější příčinou domácího násilí. Je třeba si uvědomit, že většina pachatelů domácího násilí nespatřuje na svém násilnickém jednání nic špatného a z toho důvodu ani nechápou, proč by tedy měli své chování nějak měnit a tudíž ani nikdy nepřiznají, že potřebují psychologickou či jinou odbornou pomoc. Jen opravdu minimum z nich má snahu nějakou profesionální pomoc vyhledat a někdy tak činí pouze v případě, kdy už sami vidí, že je jejich vztah s partnerkou na pokraji zhroucení a začíná jim, jak se říká, „téct do bot“.

Jelikož nemůžeme z výše uvedených důvodů předpokládat dobrovolnou účast násilníků na specializovaných kurzech, bylo by potřeba, aby právní úprava v České republice umožňovala soudům nařídit pachatelům domácího násilí **povinnou účast na tzv. projektu pro práci s násilníky** (viz obr. 5). Soud by samozřejmě musel při rozhodování o nařízení takovéto povinné účasti vzít v úvahu povahu a intenzitu páchaného násilí a nebezpečnost

jednání pachatele v budoucnu. Násilník by byl pak povinen se takového kurzu aktivně účastnit, řádně plnit všechny úkoly, které by mu byly během sezení zadávány, účastnit se skupinových diskuzí a samozřejmě zdržet se pokračování v násilné činnosti. Pokud by tak neučinil a porušil by jakoukoliv podmínku terapeutického programu nebo by kurz vůbec nezačal navštěvovat či by jej nedokončil, bylo by to posuzováno jako trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí dle § 171 trestního zákona a pachateli by hrozil trest až šest měsíců odnětí svobody či peněžitý trest.

Obr. 5 Projekt pro práci s násilníky.

Mezi hlavní cíle takovýchto specializovaných programů by samozřejmě patřila především ochrana oběti domácího násilí před dalšími možnými útoky ze strany násilníka. Patřila by sem ale také pomoc pachateli násilí porozumět celé momentální situaci tak, aby si uvědomil, co se v jeho životě děje, jaká je závažnost jeho jednání a aby pochopil, že násilí není žádným řešením. Důraz by byl kladen také na to, aby se násilník naučil svou agresivitu ovládat a zacházet s ní. Násilník musí zkrátka pochopit, že je za své agresivní

jednání plně zodpovědný (nelze svalovat vinu na alkohol, stres či jiné vnější faktory) a zároveň se musí naučit, jak se ve vypjatých situacích zachovat bez využití násilí! Mimo jiné by jim v těchto kurzech mohly být poskytnuty také rady a informace ohledně dalšího možného řešení jejich situace nebo by zde mohli najít odpovědi na otázky týkající se např. policejního vyšetřování, soudního řízení, institutu vykázání nebo zákazu kontaktu s dětmi a dalších.

Aby takovýto projekt pro práci s násilníky vzbuzoval určitou důvěru, a to zejména u orgánů činných v trestním řízení, byl by sestaven odborníky, kteří se touto problematikou zabývají již po delší dobu a mají s ní tak bohaté zkušenosti. Takto utvořený projekt by musel být schválen právní úpravou (občanský soudní řád), kde by byly jasně stanoveny podmínky pro jeho fungování. Průběh celého programu by například musel probíhat pod přísným dozorem profesionálních terapeutů, které jsou k této problematice speciálně vyškoleni. Byla by tak zaručena potřebná kvalita programů pro pachatele domácího násilí.

Nakonec bych se zaměřila ještě na jednu oblast, která by také mohla být v řešení incidentů domácího násilí určitým způsobem nápomocna, a tou je samotná **církev**. V České republice je přibližně 57 % obyvatel věřících, což v žádném případě není zanedbatelný údaj a o vlivu církve na chování a jednání lidí není zcela jistě žádných pochyb. Myslím si, že by bylo velmi moudré, aby se i církev více zapojovala do různých preventivních kampaní a snažila se více poukazovat na fakt, že domácí násilí je jasné porušování lidských práv a že se tento problém týká nás všech. Lidem postiženým domácím násilím by duchovní či jiní pracovníci církve měli poskytovat kvalifikované poradenství a své věřící by měli nabádat k tomu, aby nebyli vůči svému okolí lhostejní a aby se snažili pomáhat těm, kteří domácí násilí již zažili. Vždyť v řešení domácího násilí je každá ruka dobrá a je jedno, jestli jí podává policista, sociální pracovník, duchovní či obyčejný člověk.

5 ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se zabývala problematikou domácího násilí a platnou právní úpravou v ČR, která má za úkol vytvořit podmínky pro prevenci, ochranu a trestání činů násilí v partnerských vztazích. Cílem mé práce pak bylo navrhnout taková preventivní opatření, která by ještě efektivněji pomáhala řešit situaci lidí, která je způsobena právě domácím násilím.

Domácí násilí je jev, o kterém se po dlouhá léta moc nemluvalo, ale na který nyní veřejnost začíná stále více upírat svou pozornost. Domácí násilí je charakterické tím, že k němu dochází mezi nejbližšími osobami a tím pádem je tak ještě více ponižující, než násilí od cizích lidí. Nesmíme zapomínat na to, že následky domácího násilí mají hluboký dopad na celou rodinu, včetně dětí. Mezi základní znaky patří to, že se incidenty domácího násilí se odehrávají převážně v soukromí mezi osobami, které jsou na sobě citově, ekonomicky či jinak závislé. Domácí násilí má dlouhodobý a opakující se charakter, kdy útoky agresora postupně nabírají na četnosti a intenzitě. Do této kategorie tedy nepatří incidenty, které jsou ojedinělé nebo jednorázové. Neměnná je také role útočníka a oběti. Domácí násilí se vyskytuje v několika podobách. Asi nejzřetelnější a nejznámější je forma fyzického násilí (fackování, škrcení, kopání...), dále pak existuje násilí psychické (ponižování), sociální (izolace), ekonomické (neposkytování financí) a sexuální. V praxi se setkáváme vždy s kombinací těchto forem. Důležité je také zmínit fakt, že násilí mezi partnery se vykytuje ve všech společenských vrstvách bez ohledu na to, kolik partneri vydělávají nebo jaké mají vzdělání.

Ze statistických výzkumů vyplývá, že domácí násilí není jevem nijak neobvyklým a v naší zemi postihuje minimálně 16 % partnerských vztahů. Bylo zjištěno, že přibližně každý šestý člověk se s násilím v rodině již setkal. Častější oběti jsou samozřejmě ženy, a to v 92 až 98 % případů. Smutný je také fakt, že v 84 % případů přihlíží domácímu násilí nezletilé děti.

Právní úprava v oblasti ochrany před domácím násilím byla u nás po dlouhou dobu nedostačující a na případy domácího násilí bylo státními institucemi reagováno až v případech, kdy intenzita napadení dosáhla vysokého stupně nebo došlo k tragickým následkům. K podstatné změně došlo až 1.1. 2007, kdy vstoupil v účinnost nový zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.

Tento zákon na ochranu před domácím násilím se skládá ze tří základních součástí, které se navzájem prolínají. První částí je zásah Policie ČR, jehož prvotním cílem je zastavení probíhajícího násilí a následná ochrana oběti. Policisté mají možnost nově využít tzv. institutu vykázání, což je vlastně desetidenní lhůta, kdy je násilné osobě zakázán vstup do společného obydlí a toto rozhodnutí je možné provést bez souhlasu ohrožené osoby. Toto opatření plní hlavně preventivní funkci, jelikož dokáže jen krátkodobě zabránit dalšímu násilí, ale zároveň poskytuje oběma stranám konfliktu určitý čas na vyřešení a uvědomění si celé situace. Druhá část je založena na následné sociálně právní pomoci ohroženým osobám a komplexní poradenské službě, kterou poskytují nově vzniklá intervenční centra a která mají za úkol kontaktovat ohroženou osobu do dvou dnů od policejního vykázání násilné osoby. Poslední část je koncipována jako občansko právní řešení situace a je založena na vlastní iniciativě ohrožené osoby. Ta má totiž možnost podat u soudu návrh na předběžné opatření a tím může být vykázání násilné osobě ze společného obydlí prodlouženo, maximálně však na jeden rok.

Tento postup je založen na rakouském modelu, který je zaměřen na boj proti domácímu násilí. Mnou navrhovaná preventivní opatření se snaží tento model doplnit a vylepšit, protože problematika domácího násilí je velmi citlivé téma, které si zaslouží stále ještě hodně pozornosti. Za nejdůležitější považuji to, aby byla přímo zřízena oddělení PČR zabývající se pouze incidenty domácího násilím, a to na úrovni okresů. Nesporná výhoda takovýchto týmů, které by byly tvořeny pouze policisty s odbornou způsobilostí pro řešení konfliktů domácího násilí, by byla převážně v tom, že by jim byla velmi dobře známa svěřená lokalita a měli by tak lepší přehled o výskytu násilí v rodinách. Díky menší rozloze území, kde by tento tým působil, by byl možný i častější dohled v rodinách postižených partnerským násilím. Každý mi dá za pravdu, že nejúčinnější prevence je samozřejmě ve výchově a vzdělávání. Myslím si, že by nebylo od věci zavést na školách různé výchovné a vzdělávací programy, kde by byly děti informovány o negativních dopadech násilí, učily by se tomu, že mezilidské vztahy by měly být založeny hlavně na přátelství a zároveň by byly poučeny o tom, jak se chovat v krizových situacích či proč nebýt vůči svému okolí lhostejný. S tímto je spojeno i další preventivní opatření, a to takové, že by měla být v České republice celkově zvýšena povědomost o problematice domácího násilí, protože u nás bylo toto téma po dlouhou dobu tabuizováno. Za dobrý krok považuji také to, aby se do boje proti domácímu násilí intenzivněji zapojila i církev, jelikož její vliv na chování a

mínění lidí považují za nesporný a velmi významný. Určitým přínosem v prevenci domácího násilí by mohlo být i zavedení povinné účasti pachatelů domácího násilí na tzv. projektech pro práci s násilníky, kterou by byl oprávněn nařídít soud. Cílem by bylo pomoci zmapovat násilníkovi jeho krizovou situaci, pomoci mu uvědomit si, že násilí je jeho problém a on sám s tím musí tudíž něco udělat a v neposlední řadě ho naučit, jak má svou agresivitu ovládat a vyvarovat se tak dalším chybám, které mohou mít hroživé dopady na členy jeho rodiny.

Touto prací bych chtěla upozornit hlavně na to, že domácí násilí je problém, který se vyskytuje v mnoha rodinách a který není v žádném případě jen soukromou záležitostí, ale týká se celé společnosti, tedy nás všech. Zákony samy o sobě nemají kouzelnou moc a nedokážou násilí zastavit, ale jsou-li dobře nastaveny, stávají se alespoň velmi dobrým základem pro řešení tohoto problému. V žádném případě nesmíme zapomínat na to, že každý případ domácího násilí je svým způsobem jedinečný a vyžaduje tak i specifický přístup. A přestože v naší republice již existují určitá opatření ze strany státu, je velmi důležité, aby se do boje proti domácímu násilí aktivně zapojila celá společnost a vytvářela tak další účinné prostředky, které by existenci násilí úspěšně eliminovaly. Prvním, i když malým krůčkem, může být třeba i to, že si budeme intenzivněji připomínat 25. listopad jako Mezinárodní den proti násilí na ženách, který je celosvětově vyhlášen již od roku 1999.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. HAŠKOVCOVÁ H.: *Manuálek o násilí*. 1.vyd. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2004, 83 stran, ISBN 80-7013-397-X
2. CONWAYOVÁ H.: *Domácí násilí*. 1.vyd. Praha: Albatros nakladatelství a.s., 2007, 159 stran, ISBN 978-80-00-01550-7
3. BUSKOTTE A.: *Z pekla ven – žena v domácím násilí*. 1.vyd. Brno: Vydavatelství a nakladatelství Computer Press a.s., 2008, 176 stran, ISBN 978-80-251-1786-6
4. SPURNÝ J.: *Psychologie násilí*. 1. vyd. Praha: Eurounion s.r.o., 1996, 134 stran, ISBN 80-85858-30-4
5. ----: *Policista č. 12/2008*. Praha-Chodov: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2008, 48 stran
6. *Zákon č. 135/2006 Sb., změna zákonů v oblasti ochrany před domácím násilím*
7. *Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky*
8. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008, o provádění vykázaní*
9. *Bílý kruh bezpečí*, 2007 [cit. 2008-02-03]. Dostupné na WWW: <http://www.domacinasili.cz>.